SOLVTIO PROBLEMATIS
A R. P. MARINO MERSENNO MINIMO
PROPOSITI.

Datis tribus quibuſcumq; magnitudinibus, rationalibus vel irrationalibus, datiſque duarum ex illis Logarithmis, tertiæ Logarithmum Geometricè inuenire.

DVO

A proponente de hac Propoſitione pronuntiantur.

VNVM

Quòd forſitan longè difficiliorem quam ipſa Quadratura ſolutionem requirat:

ALTERVM

Quòd Quadratura Circuli à R. P. GREGORIO A S^to. VINCENTIO exhibita, abeat in illud necdum ſolutum Problema.

Quibus videtur indicare, ſolutionem Problematis de Quadraturâ Circuli, expeditam fore, ſi defectus ſuppleatur, quem in ſolutione Problematis à ſe propoſiti conſiſtere iudicauit.

AVCTORE

P. ALFONSO ANTONIO DE SARASA SOCIETATIS IESV.

ANTVERPIÆ,
Apud IOANNEM & IACOBVM MEVRSIOS.
ANNO M. DC. XLIX.

PRÆFATIO.

INcidi nuper in Censuram quandam, quam R.P. MARINVS MERSENNVS, libro quem de Reflexionibus Physico-mathematicis inscribit; quâ, de subtilissimo opere R.P. GREGORII A S^to. VINCENTIO è Societate IESV, quod nuper summâ omnium admiratione applausuque prodiit, quid sentiret, palam euulgauit. Scripto eam amicus quidam comprehensam, huc transmiserat, cum librum ipsum æquè commodè non posset: quam cum quasi temerè abiectam, & veluti neglectam fortè inspicerem, famamque interim incomparabilis in Geometriâ viri viderem si non obteri, saltem apud Geometriæ non adeò peritos aliquousque obscurari, certè non negligenda penitùs res visa tum est, sed digna omnino quam scripto refellerem ego, cùm eam non magni se facere R.P. GREGORIVS satis ostenderet; vt omnibus in eam qui inciderent, fieret manifestum, iniuriâ minimè ferendâ, hominis tam bene de Geometriâ meriti incomparabiles labores, tam indignis modis contemni, ac veluti dilacerari.

Illud tamen vacillantem me, dubitantemque an responsione digna res esset, planè à sententiâ reuocauit, quod cum Geometricæ cuiusdam Propositionis mentionem faceret, à quâ tamen stabilimentum omne, qualiscumque Censura illa petere videbatur, satis officio meo facturus mihi viderer in caussâ Geometricâ, si illa ipsa tantummodo, prout expetitur, solueretur: stare enim sic suum honorem videbam Quadraturæ Circuli, quam R.P. GREGORIVS A S^to. VINCENTIO, publici iuris fecit, cùm aliam nullam difficultatem ad rem quæ faceret, hoc est Geometricam, in eâ rectè percipiendâ, sibi Mersennus conqueratur obuolutam.

Operæ pretium tamen erit Censoris verba his attexere, vt quam parum Geometricè concepta sit & expressa, in ipso vestibulo, æquus Lector intelligat.

CENSVRA R. P. MARINI MERSENNI

Quam libro Reflexionum Physico-mathematicarum inseruit. Pag. 72.

A Nostris autem Phænomenis editis, conatus ingens in inueniendâ Circuli Quadraturâ, labore improbo impensus est, & decem libris explicatus, quo Proportionalitates nouo modo deducuntur: quippe non solum rationes similes, sed etiam dissimiles inter se comparat. At verò cum neque dederit Quadraturam eo modo quo solet à Geometris expectari, cum in eâ exhibendâ, longè quam ipsa Quadratura difficiliora supponat, vel postulet; neque meminerit vllatenus Geometriæ per Indiuisibilia Eruditissimi Bonauenturæ Cauallerij, quandoquidem primus illam per Indiuisibilia methodum edidit, qui tamen illi præluxisse videtur, nostris Geometris displicuit. Qui prætereà nonnihil in illo opere requirunt, vel arguunt; idq; præsertim quod cum Opus suum Quadraturæ Circuli specioso, superboq; titulo insignierit, nihil tamen quod ad rem faciat, præter id quod eâ in re hactenùs inuentum est, protulerit. Quippe in illud abit necdum solutum Problema, quodq; forsitan longè difficiliorem quam ipsa Quadratura solutionem requirit: Datis tribus quibuscumq; magnitudinibus, rationalibus, vel irrationalibus, datisq; duarum ex illis Logarithmis, tertiæ Logarithmum Geometricè inuenire.

Hæc R.P. Marini Mersenni sententia, totidem expressa verbis, hoc est singulis, & omnibus. Contemni quidem poterant omnia, quæ totâ Censurâ continentur, imò & contemnuntur à peritis: silere tamen omnino, non videbatur consultum; saltem ad Geometrica responsum oportuit, cum inter multos versemur hodie, quibus silentium ipsum, erroris deprehensi videtur esse, tacita quidem, sed indubitata confessio.

Conabimur igitur ad Problema Propositum respondere, illudque supplere quod ad absolutam circuli dimensionem Mersennus deesse suspicabatur: & hac occasione quorundam dubiis faciemus satis, quibus aliquæ propositiones Quadraturam spectantes, obscuriores visæ sunt.

PARS

PARS PRIMA.

Expenditur, determinatur, & soluitur legitimè determinatum

PROBLEMA

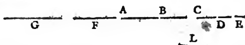
Propositum à R. P. Marino Mersenno Minimo.

Datis tribus quibuscumq; magnitudinibus rationalibus vel irrationalibus, datisque duarum ex illis Logarithmis, tertiæ Logarithmum Geometricè inuenire.

Logarithmorum ea conditio cùm sit, vt non nisi seriei magnitudinum continuè proportionalium ritè assigantur, proinde postulat Problema præsens, vt, si exposita sit quæuis series continuè proportionalium A, B, C, D, &c. in eâque assumantur quæuis magnitudines A & C, quarum Logarithmi sint dati, assumatur autem quæuis magnitudo L, Geometricè determinetur, quota sit L magnitudo in ea serie quantitatum in continuâ ratione constitutarum, in quâ sunt magnitudines A & C: determineturque præterea quotæ & illæ sint in eadem serie. Hoc certe si præstiterimus solutum erit quod proponebatur.

A B C D L

Verum illud expendendum est imprimis, an Problema prout propositum est vniuersim, & illimitatè, rectè problematis nomine indigitari possit: nam si ἀδύνατον esse quodam in casu demonstrauero, euicero certè, non rectè neque Geometricè fuisse propositum.

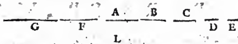
Vt igitur clarè procedamus, percipiamurque, exponatur series aliqua quantitatum quæ sint in eadem analogia A, B, C, supponamusque eam progressionem vtrimque promoueri, scilicet per diminutionem quantitatum in terminis D, E, &c. & per incrementum eiusdem seriei per terminos F, G, &c. exponaturq; quæuis quantitas L. De hac magnitudine L plura quæri possunt, ac illud imprimis

Primò. An illa sit vna è numero magnitudinum quæ sunt in progressione seriei expositæ rationis G ad F, siue an ratio G ad L sit aliquoties multiplicata, v.g. triplicata, quintuplicata, centuplicata rationis G ad F, aut F ad G, si L maior sit quam G.

Secundò. An aliæ series magnitudinum possint exhiberi, quæ singulas harum quantitatum quæ sunt in serie A, B, C, aut G, F, A, &c. contineant, sic vt ratio A ad B, item B ad C, &c. sit duplicata, quintuplicata, centuplicata, &c. rationis quam habet prima ad secundam alterius seriei intermediæ.

Tertiò. An posito quod quantitas L non contineatur in serie A, B, C, possit ea reperiri in aliâ quâdam serie progressionum, quæ totam A, B, C, D seriem dicto modo complectatur.

Quartò. An posito quod quantitas L, in vnâ serie progressionum harum exhiberi possit, in omni serie Propositâ possit reperiri, si ita multiplicetur numerus serierum in infinitum, vt posterior semper includat superiores.

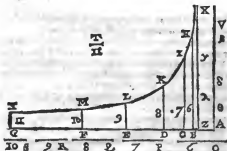
Ex quibus omnibus fiet manifestum, quòd si datæ sint A & C quantitates, earumque Logarithmi, & tertia item data sit L, quæ in serie nullâ esse possit in qua sunt A & C quantitates, quantumcumque series illa extendatur aut diuidatur aut multiplicetur (quod fieri posse demonstrabitur) non posse in hoc casu inueniri Logarithmum quantitatis L, ac propterea malè propositum esse Problema. Atque ex hoc ipso limitationem inueniemus, quâ constringi Problema debuerat, sicque in ordinem redactum ad Geometricam constructionem reuocabimus, quod nullis videbatur legibus posse coërceri.

Vt autem hisce quæsitis Geometrico rigore faceremus satis, potissima doctrina Partis quartæ l. 7. de Hyperbola, ex Opere Geometrico R. P Gregorij, repetenda hîc foret; fundamenta enim doctrinæ quę Logarithmos complectitur inibi continentur. Sed quia nimis longum id foret, statui tres quatuorve Propositiones hisce inserere, quæ instituto nostro faciant satis. Demonstrationem ipsam non apponimus breuitatis gratiâ, propositionem ipsam exposuisse contenti; vt quibus ipsum Opus Geometricum R. P. Gregorij ad manum non fuerit, intelligant nihilominus quænam isthic veritas proponatur: sicque demonstrationes nostræ, in quibus illæ citabuntur, clariores euadent, manifestiorque fiet veritas.

PROPOSITIO PRIMA.

DAta quauis serie linearũ AB, AC, AD, AE, AF, AG, &c. quę eandẽ rationem continuent AB ad AC, erigantur ad angulos rectos lineæ AG punctis G, F, E, D, C, B aliæ rectæ nimirum GN, FM, EL, DK, CI, BH, quæ sint in eadem ratione cum lineis AB, AC, AD, AE, AF, AG.

Dico puncta H, I, K, L, M, N, &c. esse ad Hyperbolam cuius asymptoti sunt AV, AG, quæ ad rectos angulos sibi inuicem eriguntur.

Demonstratio.

PAtet ex 198. lib. de Hyperbola. omnia enim rectangula AH, AI, AK, AL, AM, AN æqualia sunt.

Corol-

Corollarium.

DAtâ igitur serie continuè proportionalium linearum O,P,Q,R,S,T,&c. datisque lineis A V, A G angulum quemcumque continentibus facilè in lineâ A G inuenientur puncta B, C, D, E, F, G, &c. è quibus eductæ B H, C I, D,K, E L. &c. æquales quidem lineis O,P,Q, &c. singulæ singulis, parallelæ autem ad A V, terminentur ad eandem Hyperbolam, cuius asymptoti sint A V, A G. nam si sumantur è lineâ A V rectæ, quæ sint æquales, T,S,R,Q,P,O. scilicet A β, A γ, A δ, A λ, A θ, &c. Deinde linea quæuis A G assumatur quæ diuisa sit secundùm eandem rationem, secundùm quàm diuisa est A V in β, γ, δ, λ, ω, ex punctis autem β, γ, δ, λ, ω, θ ponantur æquidistantes rectæ A G, similiter ex punctis B,C,D, E,F, G erigantur lineæ quæ æquidistent A V, concursus harum parallelarum assignabunt puncta Hyperbolica H, I, K, L,M,N: eruntque H B, I C, K D, L E, M F, N G, æquales rectis O, P, Q, R, S, T.

PROPOSITIO II.

EAdem figurâ assumptâ, sint rursus A V, A G asymptoti hyperbolæ H I K N: & ponantur B H, C I, G N parallelæ asymptoto A V, auferentes quædam segmenta hyperbolica H B C I, I C G N.

Dico quod ratio H B ad I C toties multiplicet rationem I C ad N G, quoties superficies H B C I, (quam commoditatis gratiâ deinceps vocabimus superficiem H C) continet superficiem I G; aut contra siue quod idem est. Dico quod ratio H B ad I C toties multiplicata sit rationis I C ad N G, quoties superficies H C continet superficiem I G, aut contra.

DEmonstrationem vide l.7.de Hyperb.Prop.125.& 129. Operis Geometrici.

PROPOSITIO III.

IIsdem positis:

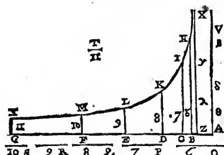
Si lineæ H B,I C,K D,L E,M F,N G, &c. siue quod in idem recidit si lineæ A B, A C,A D,A E, A F, A G, &c. continuè proportionales fuerint.

Dico superficies omnes hyperbolicas H C,C K, K E,E M,M G, &c. æquales esse. Et si superficies hyperbolicæ per lineas H B,I C, K D, &c. asympto-

asymptoto AV parallelas determinatæ, æquales fuerint inter se, dico omnes lineas HB, IC, KD, LE, &c. item & omnes lineas AB, AC, AD, AE, &c. continuè proportionales esse.

DEmonstrationem habes l.7. de Hyperb. Prop. 130. sequiturque ex præcedente

Scholion.

SEd quorsum hæc inquies? ambages non quæro, ad Logarithmos te duco, licèt valde disparata videantur hæc à scopo nostro, breuiter igitur eam doctrinam, Logarithmos comprehendere, sic ostendo.

Assumatur rursus eadem figura. Sitque series aliqua magnitudinum O, P, Q, S, T in continuâ analogiâ existentium, quarum Logarithmi sint 6, 7, 8, 9, 10. &c. qui quidem numeri eodem semper sese superent excessu, secundum doctrinam Logarithmicam. Assumptâ igitur quâdam hyperbola HIN, cuius asymptoti sint AV, AG, constituantur ad eam lineæ HB, IC, KD, LC, MF, NG, &c. parallelæ quidem ad asymptoton AV, æquales vero lineis O, P, Q, R, S, T singulæ singulis, quod quidem per Corr. primæ huius facile fiet. Erunt igitur per tertiam huius omnes superficies HC, CK, KE, EM, MG æquales inter se. Vnde si continuetur ratio IC ad HB, fiatque eidem proportionalis XZ, eaque per Corr. primæ huius ad eandem hyperbolam constituatur, erit & superficies XB æqualis superficiebus HC, CK, &c. vnde tota superficies hyperbolica XG eodem excessu excedit superficiem hyperbolicam HG, quo superficies hyperbolica HG superat superficiem IG; & rursus superficies hyperbolica IG eodem excessu superat superficiem KG, & sic deinceps. Vnde loco numerorum 6, 7, 8, 9, 10, 11, &c. qui erant Logarithmi magnitudinum O, P, Q, R, S, T, assumere poterimus quantitates hyperbolicas XG, HG, IG, KG, LG, MG, aut potius MG, LG, KG, IG, HG, XG. aut si hyperbolæ mentionem fieri non vis rationes MF ad NG, LE ad NG, KD ad NG, IC ad NG, HB ad NG, XZ ad NG, cum hæ quantitates, & consequenter rationes, non minùs æquali sese inuicem superent excessu, quàm numeri Logarithmici qui assumpti fuerunt. Quare naturam Logarithmicam cum suâ terminorum continuatione & excessu, vides Hyperbolæ ad amussim accommodatam; vt iam loco numerorum, liceat has partes hyperbolicas aut rationes dictas linearum assumere.

Vt igitur nos accingamus tandem ad solutionem illarum difficultatum; quæ initio fuère propositæ, sequêtes formo propositiones. Ac primam quidem, in quâ exigua est difficultas, etiam hîc soluere placuit, vt tota materia per hyperbolicas hasce proprietates, quas iam proposui, quasque deinceps persequimur, absoluatur.

PRO-

PROPOSITIO IV.

Data sit series linearum A,B,C,D,E, &c. continuata secundum rationem A ad B. Data sit insuper quæuis F.

Oporteat ostẽdere an F exhiberi possit in serie rationis A B C vtrimque si opus fuerit producta, secundum rationem maioris inæqualitatis A ad B, vel minoris B ad C.

Constructio & Demonstratio.

Sit series M G, M H, M I, M K similis seriei E, D, C, B, A: sumptisque M λ, M Z, M O, M N, quæ sint æquales E, D, C, B, A, erigantur G P, H V, I X, K β, L δ parallelæ rectæ M N, quæ concurrant cum rectis N P, O V, Y X, Z β, λ δ quæ æquidistant M L, in punctis P, V, X, β, δ: erunt hæc puncta vt dictum est ad hyperbolam, cuius asymptoti sunt M N, M L: ostendere igitur oportet an F sit in serie A, B, C, D, E, &c. hoc est in serie M N, M O, M Y, M Z, M λ. Fiat rectangulum super F (posito quod N M L angulus sit rectus) & alia recta Q, æquale M P rectangulo: sumpta deinde M S quæ sit æqualis Q, erigatur S R æqualis F parallela M N, erit punctum R ad hyperbolam P β δ, cum M R rectangulum æquale sit M V rectangulo. vel igitur punctum R est inter puncta P, & V, vel est ipsum punctum P, aut V (quod autem dico de P, aut V intellige de quibusuis duobus punctis V X vel β δ, &c.) Quod si medium est punctum R inter P, & V, igitur recta R S, hoc est F, non est assignabilis in tota serie progressionis B, C, D, E. hoc est in serie M O, M Y, M Z, M λ, &c. nam omnes quæ sequuntur V H sunt semper minores quàm sit, V H, cumque R S media ponatur inter P G, V H hinc maior est R S quam V H, & consequenter maior quauis lineâ quæ minor est quã sit V H, quales sunt omnes X I, β K, δ L, &c. si autem continuetur ratio V H ad P G vt sint proportionales V H, P G, λ ϖ, tunc fiet processus à minore ad maiorem. quare cum recta R S minor sit quàm P G multo minor erit quam sit λ ϖ, &c. vnde neque recta R S hoc est F est in serie rationis V H ad P G, & P G ad λ ϖ, &c. manifestum igitur est quod non contineatur F in serie rationis A, B, C, D, E, &c. nisi recta Q hoc est M S æqualis sit vni linearum progressionis M G ad M H.

PROPOSITIO V.

A B C D E

L F M H N I O K P

SIt rurſus data ſeries continuè proportionalium A,B,C,D,&c.
Dico infinitas exhiberi poſſe ſeries, quarum partes ſint lineæ A, B,C,D,&c. ſic vt ratio A ad B ſit duplicata vel triplicata vel quintupli-cata, vel centuplicata, &c. rationis quam habet prima ad ſecundam alterius ſeriei exhibitę.

Demonſtratio.

SInt lineæ F,H,I,K mediæ inter A,B,C,D, & fiant L,M,N,O,P æquales rectis A,B,C,D,E. erunt igitur L ad M,M ad N,N ad O, hoc eſt A ad B, B ad C, C ad D in duplicata ratione L ad F, ac propterea A,B,C,D,&c. erunt partes ſeriei rationis L ad F. Sed eodem modo ſi ponantur mediæ inter terminos huius ſeriei L, F,M,H,N,&c. ſeries hæc ſecunda pars erit ſeriei illius tertiæ, ac propterea & ſeries A,B,C,D pars erit ſeriei tertiæ, cum oſtenſa ſit eſſe pars ſecundæ. cum autem infinitæ medietates poſſint aſſignari inter duos terminos, imò & infinitæ binariæ mediæ, ternariæ, quaternariæ,&c. patet ſeriem A,B,C in infinities infinitis ſeriebus aſsignari poſſe cuius ſint pars, prout propoſitum erat demonſtrare.

PROPOSITIO VI.

SInt A B, A C aſymptoti hyperbolæ D F H, & poſitæ ſint tres lineæ D E, F G, H C quæ æquidiſtent aſymptoto A B auferantque ſuperficies hyperbolicas D G & G H, ita tamen vt ratio ſuperficiei D G ad G H, eam obtineat rationem quam latus quadrati ad ſuam diametrum, ſiue vt ſuperficies illæ ſint incommenſurabiles.

Dico lineam H C non eſſe in vlla omnino ſerie in quâ reperiuntur lineæ D E & F G.

Demonſtratio.

SI enim in aliquâ ſerie rationum continuè proportionalium ſint tres illæ lineæ, ponantur eſſe in ſerie rationis D E ad I K, & I K ad F G; F G ad L M; L M ad N O; N O ad H C. itaque cum continuè proportionales ſint D E, I K, F G, L M, N O,

N O,H C.per tertiam huius erunt superficies D K, K F, F M, M N, N C inter se æquales, vnde superficies D K communis est mensura superficiei D G, & G H. sed G H superficies posita erat ad superficiem D G vt quadrati latus ad eius diametrum, igitur & numero exponibile est quoties diameter quadrati, latus sui quadrati contineat, adeoque eæ magnitudines sunt commensurabiles; quod est absurdum. non est igitur, H C in serie in qua reperiuntur duæ D E, F G. Quod erat demonstrandum.

PROPOSITIO VII.

Sint denuo vt ante A B, A C asymptoti hyperbolæ D F H; & lineæ D E, F G, H C æquidistantes asymptoto A B intercipiant duas superficies D G, G H commensurabiles.

Dico D E, F G rectas esse in serie alicuius rationis, in quâ potest exhiberi recta H C.

Demonstratio.

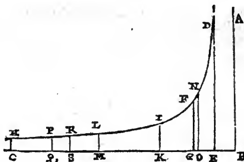
Cvm enim D G, G H superficies commensurabiles sint, communem aliquam maximam mensuram habebũt: sit ea superficies O H, determinata per lineam O N parallelam asymptoto A B; quę tertio v.g. contineatur in superficie H G. Itaque per secundam huius ratio F G ad H C, erit triplicata rationis N O ad H C. Sed eadem superficies bis v.g. repetita mensurabat superficiem D G; igitur cum superficies D G bis contineat superficiem O H, etiam ratio D E ad F G, bis continebit rationem N O ad H C; siue quod in idem incidit, ratio D E ad F G, erit duplicata rationis N O ad H C per eandẽ. sed & eiusdem rationis erat ratio F G ad H C triplicata: ergo ratio D E ad F G duplicata est eius, cuius ratio F G ad H C est triplicata. Itaque cum F G linea vtrique rationi communis sit, manifestum est lineam H C esse in serie rationis in qua sunt lineæ D E, F G, quod erat demonstrandum.

Et id quidem manifestius adhuc apparebit, si per Corr. primæ huius. inter D E & F G constituatur K I media proportionalis quæ ad eandem hyperbolam terminetur. Erit enim ratio D E ad I K vt N O ad H C. Item si tertio continuetur ratio eadem I K ad F G, per rationes F G ad L M, L M ad N O, & N O ad H C, erũt per tertiam huius omnes superficies D K, K F, F M, M N, N C æquales inter se, ac lineæ D E, I K, F G, L M, N O, H C ideo continuè proportionales. manifestum igitur est iterum D E, F G lineas esse in serie in qua est H C, & quidem in serie rationis N O ad H C, siue D E ad I K, quod erat demonstrandum.

PROPOSITIO VIII.

POsitis A B, B C hyperbolæ D F H asymptotis; vni eorum constituantur æquidistantes rectæ D E, F G, H C, continentes segmenta commensurabilia D G, G H.

Oporteat horum segmentorum communem maximam mensuram exhibere.

Constructio & Demonstratio.

POnatur minor esse ratio D E ad F G, quam F G ad H C (nam si eadem sit ratio, erunt superficies ambæ æquales per tertiam huius) minor itaque erit superficies D G quam superficies G H per secundam huius. Continuetur ratio D E ad F G quoties potest, intra terminos D E & H C, scilicet faciendo vt D E ad F G, sic F G ad I K, I K ad L M, L M ad H C, idque per Corr. primæ huius. quod si tandem aliqua L M est ad H C vt D E ad F G, tunc superficies ipsa D G est mensura maxima quæ seipsam metitur & superficiem G H, cùm omnes superficies D G, G I, I M, M H æquales sint per tertiam huius.

Quod si verò ratio D E ad F G quantum potest continuata per rationes F G ad I K, I K ad L M inter terminos D E & H C, relinquat rationem L M ad H C minorem quam sit ratio D E ad F G (maiorem enim relinquere non potest, alioquin non esset series rationis D E ad F G continuata quoties continuari potest intra dictos terminos, quod est contra suppositum) tunc vtendo praxi qua Euclid. lib. 10. prop. 3. inuenit communem mensuram maximam duarum quantitatum commensurabilium, ratio L M ad H C quæ quidem minor est ratione D E ad F G, auferatur quoties potest à ratione D E ad F G, donec relinquat rationem N O ad F G: quæ si æqualis fuerit rationi L M ad H C, erit inuenta superficies N G communis maxima mensura. quod si rursum ratio N O ad F G minor fuerit ratione L M ad H C, auferatur rursus ratio N O ad F G quoties potest à ratione L M ad H C idque semper fiat alternâ detractione, prout Euclides in sua constructione facit, donec tandem relinquatur aliqua vltima P Q ad H C quæ sit vt N O v. g. ad F G. Dico superficiem P C esse mensuram maximam communem superficierum D G, & G H.

Post alternas illas rationum detractiones manserint tandem rationes vltimæ æquales N O ad F G, & P Q ad H C. Cum itaque ratio L M ad P Q multiplicet rationem N O ad F G, sic vt numeris sit exponibile quoties ratio L M ad P Q multiplicet rationem N O ad F G, erit quoque numeris exponibile quoties ratio

tio

tio L M ad H C multiplicet rationem P Q ad H C. Sed rurſus numeris erat exponibile quoties ratio D E ad N O multiplicaret rationem L M ad H C; igitur & numeris exponi poteſt, quoties ratio D E ad N O multiplicet rationem P Q ad H C. itaq; cū ratio N O ad F G æqualis ſit rationi P Q ad H C ex ſuppoſito, etiam in numeris exponetur, quoties ratio D E ad F G multiplicet rationem P Q ad H C. igitur exponi poteſt per numeros, quoties ſuperficies D G contineat ſuperficiem Q H, per ſecundam huius; ac propterea ſuperficies Q H metitur ſuperficiem D G. Iam vero quoniam ſuperficies F K, K L, L Q æquales ſunt ſingulę ſuperficiei D G per tertiam huius, cum ex conſtr. ratio D E ad F G continuata ſit per rationes F G ad I K, I K ad L M, L M ad P Q; etiam ergo ſuperficies Q H metietur totam ſuperficiem G P: ſed & ſuperficies Q H metitur ſeipſam, igitur ſuperficies Q H, totam ſuperficiem G H metitur. Quod erat primo demonſtrandum.

Quod autem ſuperficies Q H ſit maxima menſura ſuperficierum D G, G H, ſic quidem oſtendetur. Si enim ſuperficies Q H non ſit maxima communis menſura, ponatur ſi fieri poteſt maior ſuperficies S H, determinata per lineam S R aſymptoto B A parallelam, quæ vtramque commenſuret. Igitur ſuperficies H S aliquoties repetita commenſurat ſuperficiem G H, vti & ſuperficiem D G. ſed & D G ſuperficies aliquoties repetita metiebatur ſuperficiem G L per ſecundam huius, (nam ex conſtr. ratio D E ad F G aliquoties continuata, faciebat rationem F G ad L M) igitur & H S ſuperficies commenſurat ſuperficiem G L. ſed & eadem ſuperficies H S menſurabat ſuperficiem G H, igitur eadē ſuperficies H S aliquoties repetita, menſurat ſuperficiem M H. Sed ratio L M ad H C aliquoties repetita conſtituebat rationem D E ad N O, igitur per ſecundam huius, ſuperficies H S aliquoties repetita menſurat ſuperficiem D O. Sed eadem ſuperficies H S menſurabat quoque totam ſuperficiem D G; igitur etiam ſuperficies H S menſurabit ſuperficiem N G, hoc eſt ex conſtr. & ſecunda huius, ſuperficiem H Q, maior minorem, quod eſt abſurdum. Non igitur alia quam H Q ſuperficies eſt communis maxima menſura ſuperficierum D G, G H, quod ſecundo loco demonſtratum oportuit.

Corollarium primum.

EX his facilè intelliges idem eſſe petere menſuram maximam communem ſuperficierum D G & G H, quod petere rationem aliquam P Q v.g. ad H C, cuius rationes D E ad F G, & F G ad H C ſint aliquoties multiplicatæ.

Corollarium ſecundum.

HInc etiam manifeſtum eſt, quod ſi ratio nulla reperiri poſſit per alternam illam rationum detractionem, cuius vtraque ratio D E ad F G, & F G ad H C ſit aliquoties multiplicata, ſuperficies D G, G H eſſe incommenſurabiles.

PROPOSITIO IX.

DAtâ ſerie progreſſionis A, B, C, D, & quauis magnitudine F, quæ non ſit in ſerie rationis A, B, C, D. determinandum eſt an in vllâ ſerie poſſit reperiri F, cuius ſeriei pars ſit ſeries A, B, C, D.

A B C D F O I K M H N L G

Constructio & Demonstratio.

Constituantur rectæ G H, G I ad angulos rectos, fiatque vt B ad A, ita G L ad G N: ex punctis autem L & N erigantur L K & N M æquales quidem aut proportionales lineis A & B, parallelæ verò ad G H, erunt per primam huius K, M puncta ad hyperbolam cuius asymptoti sint H G, G I. denique fiat vt F ad A, ita G L ad G I, erectaque I O æquali ipsi F, aut certè quæ ad K L eandem rationem habeat quam F ad K L, parallela autem sit ad G H, erit & O punctum ad eandem hyperbolam.

Dico si superficies K N commensurabilis est superficiei N O, quod F sit in aliquâ serierum in qua tota series A, B, C, D constitui potest vt pars. Si verò superficies K N, N O incommensurabiles sint, in illo casu linea F in nulla serierum inueniri poterit in qua sit series A, B, C, D vt pars. Quod quidem ex præcedentibus est manifestum. Demonstrauimus enim Prop. 7. cum superficies K N, N O commensurabiles sunt, rectas K L, M N esse in aliqua serierum in qua possit exhiberi F. cum verò duæ illæ superficies incommensurabiles sunt inter se, tūc etiam ostensum est Prop. 6. quod magnitudo O I numquam possit exhiberi in vllâ serierum quæ seriem A, B, C, D contineat. Dedimus autem praxim Prop. 8. & in Coroll. secundo quomodo inuestigari debeat an superficies K N commensurabilis sit superficiei N O. determinatū est igitur an F sit in vlla serie reperibile in qua erit assignare seriem A, B, C, D, quod erat faciendum.

Scholion.

K L M N O P
A B C D
G H I
F

Admiratione certè dignum videtur, quod datâ progressione seriei A, B, C, D, & magnitudine aliqua F, quòd ea quantitas talis esse possit, vt nescio quo fato, exclusa sit non solum à serie A, B, C, D, sed vt etiam ita excludatur vt in nulla serie inueniri possit, quæ seriem A B C D complectatur vt partē. Nam termini illi A & B, non solum assignari possunt in serie rationis A & B, sed & in serie rationis, cuius ratio A ad B erit duplicata, triplicata, centuplicata, millecuplicata & sic in infinitum per Prop. 5. huius. nam inter A & B, & B, & C, interseri possunt G & H mediæ proportionales, tunc alia series orietur A, G, B, H, C, I, D rationis A ad G, cuius rationis ratio A ad B erit duplicata: item interseri possunt inter A & B duæ mediæ K & L, itē inter B & C duæ mediæ M & N, & tunc orietur series A, K, L, B, M, N, C, &c. rationis A ad K, cuius ratio A ad B erit triplicata, & sic in infinitum

atque

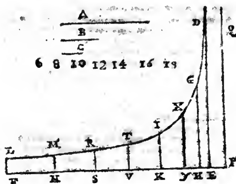
atque adeò stupendum planè quod Geometra sibi persuadere cogatur;dari posse lineam aliquam determinatam, cui in numero linearum infinities infinitarum in serie continuè proportionalium, dari non possit linea æqualis, etiamsi per totam æternitatem in seriebus semper nouis & nouis eam requisieris, modò prior series semper sit pars nouæ seriei cùm tamen per interpositas medias semper ad datam F magis & magis accedatur. Nihilominus rigor Geometricus, hunc assensum à Geometrâ extorquet.

Atque hinc patet vlteriùs non rectè Problema à Mersenno fuisse propositum, *Datis tribus magnitudinibus, datisq; duarum Logarithmis, tertiæ Logarithmum Geometricè inuenire*; planeque contra naturam Logarithmorum id peti; quod absolutè semper exhiberi non potest. nam cum Logarithmi seriem continuè proportionalium semper supponant, neque quantitatibus affigantur, nisi iis quæ aliquem in aliqua serie locum obtinent, certè perperam petetur Logarithmus eius quantitatis; quæ in nullâ serie esse potest in qua sunt duæ quantitates datæ, quarum Logarithmi sunt dati, talem autem posse esse quantitatem tertiam datam satis superque iam est demonstratum.

Vt igitur legitimo modo propositum sit Problema, conuenienterque ad Logarithmorum naturam & exigentiam, sic illud determinare debuisset, quomodo sequenti propositione determinamus, determinatumque ex dictis soluimus.

PROPOSITIO X.

Datis tribus magnitudinibus A B C quæ in vnâ eademque serie cōtinuè proportionalium exhiberi possunt, datisq; duarum è tribus magnitudinibus Logarithmis, scilicet A & B, tertiæ C Logarithmum Geometricè assignare.

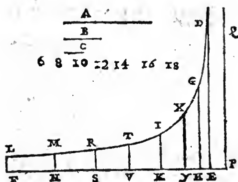
Constructio & Demonstratio.

Quoniam rationes A B & B C supponūtur esse in vnâ eademq; serie, igitur potest aliqua ratio exhiberi quæ aliquoties per seipsam multiplicata, producat rationem A ad B, & præterea aliquoties etiam per seipsam multiplicata constituat rationem B C: hoc enim proprium est duabus rationibus quæ in eâdem serie sunt constitutæ. Inueniatur itaque per octauam propositionem talis ratio, quæ verbi gratia dicatur esse eadem cùm ratione M N ad L F: eâ habitâ, inquiratur quoties ratio A ad B multiplicet rationem M N ad L F: item quoties ratio B ad C multiplicet eandem rationem M N ad L F: erit itaque vt numerus qui designat quoties

quoties ratio A ad B multiplicat rationem M N ad L F, ad numerum qui significat quoties ratio B ad C multiplicat rationem M N ad L F, ita differentia inter Logarithmos magnitudinum A & B, ad differentiam inter Logarithmos magnitudinum B & C, quare cum tria ex illis quatuor assignata sint, etiam quartum notum esse oportebit.

Exemplo res fiet manifestior si secundùm doctrinam positam ad hyperbolam constituantur rationes A B, & B C.

Sint itaque hyperbolæ asymptoti P Q, P F angulum rectum continentes; & fiat vt B ad A, ita P H ad P K, vtque C ad A, ita P H ad P F, assumptis deinde rectis A B C erigantur orthogonaliter ex punctis H, K, F vt rectæ H G, K I, F L æquales sint lineis A, B, C. Quoniam igitur est P H ad P K, vt K I ad H G, & P K ad P F, vt F L ad K I ex constructione, igitur rectangula P G, P I, P L inter se æqualia sunt, ac proinde puncta G, I, L ad eandem hyperbolam sunt, cuius asymptoti P Q, P F. Ponuntur autem lineæ A, B, C hoc est G H, I K, L F esse in eadem serie alicuius rationis, igitur commensurabiles sunt superficies G K, K L. communem igitur habent mensuram illæ superficies, quæ per octauam inuenta ponatur esse superficies N L, quæ verbi gratiâ quater sumpta nimirum L N, N R, R V, V I adæquet superficiem K L, & bis sumpta adæquet superficiem K G. sunt igitur superficies G Y, Y I, I V, V R, R N, N L æquales inter se, & quia toties ratio G H ad I K multiplicat rationem M N ad L F, quoties superficies G K continet superficiem M F, igitur inuentâ P Y mediâ inter P H & P K, erigatur Y X normalis ad P F, vt sit rectangulum P X æquale P G. erit Y X ad hyperbolam G I L, eritque superficies G Y æqualis Y I superficiei; ac proinde erit superficies X K æqualis M F, & si fiat vt Y P ad H P, ita H P ad P E, erigaturque E D vt rectangulum P D sit æquale P G, erit iterum D ad hyperbolam G I L, & consequenter erunt in continua analogia omnes lineæ D E, G H, X Y, I K, T V, R S, M N, L F, ac proinde superficies illis lineis terminatæ æquales sunt. quare superficies D F eodem excessu superat superficiem G F, quo G F excedit X F, & quo X F excedit I F, & sic consequenter. Vnde hæ superficies supplere possunt locum Logarithmorum datorum. quare si Logarithmi dati sunt 6, & 8, erit superficies M F loco Logarithmi 6, & superficies T F loco Logarithmi 10; superficies verò D F Logarithmus est qui inquiritur quantitatis tertiæ. Quia verò perhibentur tria esse data, & quartum inquiritur, assumatur pro primò numerus superficierum æqualium, in quas diuisa est superficies G K per lineam X Y, qui est 2. Pro secundo sumatur numerus partium æqualium, secundùm quas diuisa est superficies I F, per rectas T V, R S, M N, qui est 4; & pro tertio, sumatur differentia datorum Logarithmorum 6, & 10, quæ est 4, ita diuisa sicut diuisa est superficies G K, scilicet in duas partes

partes æquales. Quartum igitur requiritur, nempè in numeris interuallum, quòd interiacet inter Logarithmũ B & C: quod quidem hac ratione exhibebitur. Fiat vt numerus partium in quas diuisa est superficies G K, hoc est 2, ad numerum partium in quas diuisa est superficies I F, hoc est 4, ita differentia Logarithmorum 6, & 10, quæ est 4, ad quartum numerũ scilicet 8, & diuidatur differentia Logarithmorum A & B, vt est diuisa superficies G K, nempè bifariam in casu nostro, & Logarithmus medius inter 6, & 10, repertus sit 8, habebiturque series Logarithmorum, in quo reperitur Logarithmus qui requiritur, nimirum 18. Nam si diuidatur differentia inter 10, & 18, quę est 8, secundùm numerum 4, quem exhibuit diuisio superficiei I F in quatuor partes æquales, inuenietur quòd Logarithmus qui quarto loco subsequitur Logarithmum seriei 8 ad 10, qui est 18, sit ille qui postulatus fuit. Solutum igitur est Problema, &c.

LECTORI BENEVOLO.

Abes hic, Erudite Lector, solutionem Problematis à R.P. Marino Mersenno propositi; quod quidem Quadraturâ ipsâ difficiliorem solutionem requirere suspicabatur, & cuius solutione exhibita ipsius quoque quadraturæ solutionem Geometricè expeditam fatebatur: vides autem quàm exactè petitioni eius factum sit satis, cùm & casus, in quo Problema erat ἀδύνατον, determinatus iam sit, designatumque præterea quo casu solui potuerit, ac tandem legitimè propositum, Geometricè, quod petebatur fuerit expeditum.

Fortè quidem non adeo ineptè, nesciet quis cui vsui Problema illud esse possit prout proponitur, ad Dimensionem Circuli absoluendam; verùm vt vt fit, cùm id à Geometris, postulari testetur Censor, operæ pretium existimaui me facturum, si votis eorum hac in parte facere satis. Nam quamuis ad Quadraturam exhibendam cuiquam videri posset minùs conducere, nec admodum in rem nostram facere hoc modo quæ petitur solutio, digna tamen fuit quæ Geometricè expediretur, præsertim cùm sine dubio multorum ingenia torserit id quod quodam in casu, sed iam à nobis determinato, prorsus erat ἀδύνατον. Id ipsum verò cùm non nisi ex doctrinâ quam subtilissimo Opere suo Geometrico exposuerat R.P. Gregorius, fuerit deductum, seminaque inibi iam essent iacta, ex quibus solutio etiam illius Problematis, solutíque demonstratio poterat, imò debebat fortassis educi, in comperto iam est, nihil etiam ex hac parte defuisse Operi illi prorsus admirando, quod ad perfectam, absolutamque Quadraturæ dimensionem requirebatur. Atque hoc modo Geometricum quod fuit in Censurâ illâ, quodque vnicè videbatur responsione dignum, Geometricè expediuimus.

Ad cetera Censuræ verba quamuis non desit quod respondeam, operæ pretium tamen visum non fuit, æquis rerum æstimatoribus quidquam reponere, apud quos præclarissimi Geometræ fama eiusmodi nubeculis obscurari minimè potest: præsertim cum D. Gregorium Nyssenum disertè eleganterque proclamantem audiant, *Dedecus esse viro prudenti, non sanè conuitium audire, sed ea quæ dicuntur conuitia retorquere.* Quòd si imprudentem virum cadere non posse iudicet verbis vt altercetur, verbisque verba tantum vt reponat, certè id longè à Religioso homine alienum esse debere potiori iure iudicaui ego, iudicantque illi quorum etiam nutus obseruo, cùm non sine aliquâ charitatis Religiosæ imminutione & dispendio, id ipsum præstari possit, quantumcumque modestè eiusmodi dicta exagitentur.

Adde, quod cùm Geometrica sit hæc res, Geometricéque tantum debuerit expediri, mearum partium planè non sit, imò nec Geometræ vllius, leges à Geometriâ præscriptas vel ad latum vnguem transilire; hoc est, quidquam præter veritatis propositionem, propositæque demonstrationem adferre. Dudum iam nobis limites illos præstantissimus, Antiquitatique notus Geometra Serenus præstitutos esse docuit Præfat. ad Lib. Primum. *Absurdum enim*, inquit, *omnino videtur Geometras de Problemate Geometrico sine demonstratione quidquam affirmare: oratio enim probabilis, & sine vllo artificio, à Geometriâ alienissima est.* Qua propter, ne & ego limites illos transgrediar, perperamque multa de Problemate Geometrico sine demonstratione vllâ affirmantem videar insectari, supersedendum mihi fuit labori illi, neque quidquam in defensionem R.P. Gregorij visum est apponere, cùm eum tam luculenter copioseque ipsa propugnet, imò & à iudicio Mersenniano planissimè absoluat, vt iis iam vidimus, quæ Geometris omnibus venerationi esse debet, Antiquitas.

Antiquiorum verò vestigijs inhærere, demonstrationibusque verè Geometricis rem vrgere cùm sibi propositum semper habuerit Auctor, nihil admodum mouetur dictis illis extra rem, hoc est, præter meram Geometriam quæ sunt. *Non enim potest*, vt rectè Seneca, *generosus animus contumeliam pati*: nec sanè pati censendus est, qui non mouetur, neque rectè quidquam pati columnam suâ mole stan-

tem

tem quis existimauerit, si leui perstringatur afflatu, inconcussa cum sit. Manet inconcussa veritas si verbis tantummodò impetatur, præsertim cùm apud veritatis indagatores ingeruntur, eaque in caussâ, in qua non tam dicentis auctoritas, quàm dictorum dilucida exactaque demonstratio, momentum omne pondusque solet adferre, imò assensum, etiam inuitis, extorquere.

Verùm auctoritate etiam agendum si foret, plurima ad manum sunt Geometrarum encomia, quibus præstantissimum virum exrulêre iam pridem, quæque non ex Hispaniâ modo, Italiâ, Germaniâ, Angliâ, Daniâ, imò & ex ipsâ Galliâ, ab Opere euulgato, perquam honorifica perscripsêre; eaque his etiam longo apparatu possem inserere, si id viri de se suisque rebus modestissimè sentientis pateretur modestia, insignisque quàm præ se tulit semper, animi submissio.

Neque quis mihi succenseat, auctoritatem ipsius viri tam benè de Geometriâ meriti, hac etiam in caussâ, auctoritate si certandum est, auctoritati si opposuero. Certè vir is est qui à quinquaginta ferè annis indefatigabili planè studio, constantique prorsus admirandâ Geometriæ semper incubuit: in Belgio, Austriâ, Bohemiâ, Romæ à multis iam annis celebratus: Geometriam non scribendo tantùm, sed & docendo ita prouexit, vt discipuli eius non Louanij modò, sed & Dolæ, Monasterij, Pragæ, Græcij, Madriti alijsque locis Mathematicas disciplinas cùm laude docuerint, partim doceant etiam hoc tempore: interim modestus adeò, vt cum cum Archimedem alterum alij, alij Apollonium, Magnum Geometram alij litteris inscriptis, & non immeritò passim compellent, id ipsum non sine rubore perlegat; quodque mirandum magis, nequidem illi vt succenseat, qui, vt nonnumquam fit, calculo quantumuis nigro immerentem designarit.

Sed quid hæc affero, cùm res ipsa clamet tacente me? Certè Proportionalitatum liber, vt alium nullum exhibuisset Auctor, eiusmodi visus est summis viris, eosque motus animorum excitauit, vt non tantùm subtilissimi Geometræ ingenium prorsus obstupuerint, sed & plurimum ei Geometriam ipsam debere ingenuè professi sint sæpiùs, vtpote qui illius limites, nouam quasi inauditamque efformando Geometriam, tantopere prouexerit. Cui enim hactenùs in mentem venit de rationibus similibus dissimilibusque perinde disputare, rationumque quinimo rationes, etiam maximè inter se dissidentium, comparare, reducere, augere, detruncare? Id certè ausu ingenti, parique felicitate aggressus est R.P. Gregorius quod alius nemo, Proportionalitatesque primus hoc modo Geometricè exposuit, deduxit, complanauit. Quæ certè eiusmodi rerum Geometricarum æstimatoribus visa iam sunt, vt inter præclara huius sæculi inuenta merito collocarint, iudicarintque inuidiam ipsam viro gloriam detrahere si cupiat, nequidquam cupere.

Quid alia memorem, quæ toto Opere passim occurrunt præclarissima Ingenij monumenta, quæque Antiquitati nihil quidem detrahunt, at nihil cedunt? Certè Progressiones Geometricæ, etiam in infinitum excurrentes, ad Geometricum ab ipso redactæ sunt rigorem, terminisque quod mirere, etiam conclusæ. Varia ex vario Planorum in Plana ductu nouaque effinguntur corpora, explanantur, cubantur quin imò plurima, pleraque verò ad corpora reducuntur quæ notam habeant basim, altitudinemque notam. Stupendam illam Parabolæ cum Archimedæâ Spirali symbolizationem exprimit, quam primus Geometra hîc adinuenit, & ab annis quatuor & viginti diu tamen antè à se inuentam cum summo Geometrarum applausu Romæ exposuit, quod disertis tunc hac de re conscriptis litteris, testimonijsque planum facere possum cùm opus fuerit: dilucidè autem demonstrat, nullam prorsus ab Archimede Pappoque proprietatem quantumuis abstrusam Spirali competere, (competunt autem planè admirandæ) quæ non suo modo Parabolæ accommodetur: adeò vt Spiralem Archimedæam meritò quis dixerit Parabolam esse euolutam. Vngulæ seu segmenti cuiusdam cylindrici cubationē, imò & superficiei tam exoticæ, vt quæ tota semicirculo semiellipsique clauditur, aream quadrando determinat; imò Vngulæ huius, quod mirabuntur Geometræ, cùm Sphærâ symmetriam, omnimodamque concordiam primus exponit. Sphæroidium, Conoidium item Parabolicorum, Hyperbolicorumque proprie-

tates præcipuas aperit. Varijs expeditisque modis Parabolam quadrat, imò & Hyperbolam ipsam intractam hactenus indomitamque figuram in Quadrum cogit. Iucundissimas, abstrusissimasque Conorum & Conicarum sectionum (taceo Circulorum, triangulorum, rectangulorum, linearumque) proprietates inuenit, demonstrat, ac demum è Cono suo in quo hactenus delituerant, detractas, ad plana deducit, vereque Geometricis terminis tandem concludit. Conicarum verò sectionum doctrinam, abstrusam hactenus, & non nisi summis Geometris peruiam, exponit adeò dilucidè, vt nullo negotio sine vllo Apollonij adminiculo, à quouis Geometrâ, non minùs quam ipsa Euclidis elementa percipi rectè possint. Quæ certè omnia eiusmodi quiuis æquus arbiter esse iudicabit, vt cùm summis quibusuis componi possint: & licèt talia esse non agnoscat fortasis vnus aliquis, tota certè admiratura isthæc est retro posteritas, gratulabiturque huic æuo talem quod tulerit Geometram, quem Antiquitas ipsa, etiamsi Quadraturam circuli non attigisset quidem, non immeritò suum vellet.

Et in his omnibus, quòd magis stupeas ne Propositionem quidem vnicam ex alienis quasi hortulis studio excerpsit, (excerpsit autem admodum paucas) quàm non immutatâ demonstratione, aut si Problema foret etiam constructione variatâ, propriam fecerit; easque tum quoque laudato Auctoris nomine, Auctori acceptas referat. Studio, inquam, si excerpserit: nam vti limitatum hominis ingenium non est, ita plures in eandem veritatem incurrere potuisse, non negamus. Lege, si placet, quid Pag. 221. ingenuè profiteatur, vbi se in Sereni speculationem incidisse vidit: sed ingenuè nimis; cùm plurima isthic sint à Sereno non proposita, omnia verò aliter demonstrata. Item Lib. 2. ad Prop. 36. cùm eam propositionem à Clauio expositam, alio tamen quàm ipse modo expediisset, disertis verbis asserit suam non esse, sed exercitij gratiâ à se solutam. tum subdit: *Neque enim propositionem statui meis lucubrationibus interserere, quàm diuersi discursus demonstratione meam non fecero, vel Auctoris nomen in publicum non protulero.* Ne propositionem quidem vnicam etiam à se aliter demonstratam, ab alio proposita modò sit, sine Auctoris nomine protrudere se velle ait: absit igitur, vt religiosissimum virum dolo malo quis suspicetur nomen illius suppressurum, si ita etiam per vmbram sese haberet res, qui ei nouam speculandi materiam suggerendo, facem ad Quadraturæ adyta reseranda prætulisset. Non alienis indiget fulcris qui mole stat suâ; neque alienis sese plumis putidè exornare debet is, cui domi est non curta suppellex, qua plura etjam volumina posset exornare, quemque vita citiùs quam nouæ in Geometriâ veritates, nouaque elucubrandi materia deficient. Quod si ex vngue Leo dignoscitur facilè ex tali opere felicissima P. Gregorij inexhaustaque vena diiudicabitur.

Hæc verò quæ publici iuris iam fecit tanta cum sint, tamque varia, non mirabitur quis in tantam molem Opus hoc excreuisse, cùm singulæ, quas paulo antè recensui, materiæ, iustum Volumen si quasi solitariè editæ constituere potuissent, etiamsi ad Quadraturas Circuli nullo modo fuissent directæ. Quid autem nocuit simul edi? certè atqui aurea; suppellex vno in atrio concinnè & ex arte disposita, maiorem intuentibus admirationem ingerit, quàm si per partes distracta, varijsque in conclauibus videnda proponatur.

Rursus autem quomodo materiæ illæ hactenus intactæ, aut obscurius saltem propositæ Quadraturis rectè adhiberentur, sic vt Lectorum animis nondum iis satis imbutis plenè satisfacerent, nisi earum natura penitus esset euoluta, enucleateque proposita? id autem nullo modo fieri potuisset, nisi multarum propositionum quasi farragine confarcirentur libri singuli. Præambulum quod Libro secundò præmittit Auctor si placet inspice, illic consilij sui rationem dat. sic habet. *Præsens liber, quem de Progressionibus scribimus, omnino necessarius est ad sternedam viam, quam inimus Circulo ad quadratum reducendo. Non ita tamen hoc velim intelligas, vt omnes omnino Propositiones, quæ in toto eius decursu reperiuntur, ad eum finem requiri credas, sed quod sine vsu huius libri, quoad partes maximè principales, difficulter ad scopum peruenire quis possit: exigebat autem huius Libri argumentum, ad doctrinæ formam*

mam vel leuiter concinnari, & cognatis materiis exornari, ne fœtum imperfectum ederemus. Idem de sequentibus Libris iudicium ferre dignabere.

Vt clarius tamen facti rationem exponam, dicam omnia. Geometris scribebantur hæc, quibus non sola Quadratura circuli orexin mouet aut explet. alia namque habet Opus hoc, Dimensione Circuli haud inferiora, vti non semel à multis iam annis vir in Geometricis expeditissimus Christophorus Grienbergerus Societatis Iesu, publicè ore litterisque Romæ professus est: quę præterquam quòd ad Quadraturam manu deducerent, & quasi viam aperirent, non minorem ipsa plausum, quàm Quadratura merebantur, cum ea planè forent ipsius tunc quidem iudicio, nunc autem & plurimorum qui sine partium studio rem, prout est, diiudicant, quæ cum Antiquorum omnium elucubrationibus poterant comparari.

Iam verò quis merito id ægrè ferre potest, Quadraturæ circuli nomen Operi tam admirando fuisse præfixum? Quadraturam certè si dederit, non poterat id sanè modestioribus explicari verbis, imò sat dignis exponi vocibus haudquaquam potest. Eam se dedisse Auctor, cum Opus ederet, planè iudicabat, iudicatque etiam nunc, imò magis quotidie confirmatur in sententiâ, quidquid aliqui fortasse secus, nescio quo scrupulo, sentiant. Vt quid ergo non planè loqueretur, vt quid distorquendo verba, nimiumque molliendo sententiam, insinuaret dubitare se, quasi causæ suæ vllo modo diffideret?

Quòd si verò etiam theorematicè tantum Dimensionem Circuli absoluisset, ne tum quidem quidquam foret, quod elatiorem esse libri titulum quis posset criminari. Certè Theorema suum Archimedes, quod tribus omnino propositionibus expediuit, Dimensionem Circuli siue Quadraturam indigitauit. neque quisquam id ei à totâ antiquitate vitio vertit. Potuit itaque tres illas propositiones, quæ elegantissimæ licèt sint, solùm Theorema continebant Dimensionem Circuli inscribere Archimedes, non poterit verò R.P. Gregorius subtilissimam illam, totque implicatam propositionibus demonstrandi viam, quâ veluti Ariadnæ filo Theseus alter laberynthum adeò intricatum ingressus est, impeditasque semitas labore improbo, conatuque plusquam Herculeo explicuit, felicitate autem summâ cunctis aperuit, eam inquam non poterit prætenso Quadraturæ titulo Geometris porrigere, ac veluti in manus dare?

Vtut esset, Quadraturamque problematicè non dedisset Auctor, scio ego sciuntque rem qui excussêre, ipsam Quadraturæ inuestigandæ rationem, maiorem apud Geometras admirationem excitasse, quàm ipsa, Archimedææ insistendo viæ, exhibitio Quadraturæ potuisset exprimere; maioremque apud Iudices non præoccupatos partium studio, sibi vt Geometræ subtilissimi famam, existimationemque peperisse, hac methodo quadraturam quod indagarit, quam quod inuenerit inueniri eam potuisse non mirantur Geometræ: hâc verò viâ tam inauditâ, numquamque expectatâ quæri quod potuerit, id enimverò nemo est qui non obtupescat. Delectationi etiam summæ est Geometris videre, aliâ ex parte emersisse veritatem hanc, quæ in Geometriæ latebat fundo, quàm aliâ expectabant emersuram. sic nescio quid iucunditatis afferat, alio effodi thesaurum loco, inuenirique gemmam, quæ alio prorsus, irrito studio nequidquam quærebatur.

Quod si quid interim occurrerit alieni minùs quod placeat minusque quod faciat satis, iudicium certè Geometricum non declinat Auctor; Geometricum modo verè id sit. Vti enim se hominem nouit, ita & nihil humani à se alienum putat: quinimo vt scripto typis edito, agitetur potiùs discutiaturque res, quàm vt tacito murmure, per hominum ora volitet nescio quæ fama obscurior, quæ licet non euertat, obnubilat tamen apud horum ignaros, aut apud eos quibus non vacat singula discutere, obscuratque famam celebertimi Geometræ. Quòd si quis typorum difficultatem refugiat, litteris certè scriptis, commodissimè confici res tota potest. sufficit autem Geometræ esse, vt gratissimæ sint acceptissimæque, cuiuscumque demum etiam ignoti P. Gregorio litteræ, noui enim huma-

manitatem facilitatemque viri, fortaſsis enucleabitur ſic magis ipſa veritas, elucidabiturque ſi quid obſcurius, vt in re nouâ fieri aſſolet, occurrerit; pluraque eo pacto in lucem fortaſſe venient, quæ in fundo ignorantiæ, non ſine Geometriæ detrimento latuiſſent. Verùm Geometricè, ſi placet, agatur res, per nudas veritatum propoſitiones, demonſtrationeſque; neque pluribus opus eſt, vbi veritas ſola inquiritur.

Quòd ſi error detegatur, tantum abeſt vt odium paritura ſit Veritas, quòd quidem apud inanis gloriæ futiles captatores, vanoſque locum habet, vt gratias etiam ampliſſimas Benefactori ſuo acturus, habiturusque ſit Auctor: cùm enim ſummum malum quod intellectui poteſt obtingere, ſit error, certè errorem detexiſſe, quod planè eum ſanæ menti eſt detraxiſſe, non poteſt non ſummum eſſe beneficium. atque ita apud æquos Veritatis indagatores, æſtimatoreſque, Veritas amicitiam parit.

PARS

PARS SECVNDA

Quâ Propositionum 5. 6. 7. 8. 12. & 54. Quæ Lib. 10. Operis Geometrici R. P. GREGORII A Sto. VINCENTIO CONTINENTVR GENVINVS SENSVS DECLARATVR.

PRÆFATIO.

Vorundam ingenia, qui pro studio quo in Quadraturam Circuli ferebantur, sedulo eam & Geometricè examinare voluerunt, veritatemque propositionum ad calculos reuocare, tot ferunt Propositiones quædam, quæ in Libro 10. Operis Geometrici R. P. Gregorii occurrêre; eæ erant quas modò præfixi, 5. 6. 7. 8. 12. & 54. Quadraturarum vt ita loquar fundamenta & bases. Quæ quidem, vt non dissimulem quod res est, breuissimæ quod sint, obscuriores sunt, neque adeò ad percipiendum faciles; & tamen eiusmodi, vt si vel minimum ab earum mente deflectas, natæ sint in errores haud contemnendos Lectorum animos abducere, prout id nonnullis Geometris reipsâ accidisse comperio. Sed quomodo Auctori in mentem incidisse poterat, non eò modo intelligendas propositiones suas, quem earum natura ferret, aut verborum sensus naturæ rationum, de quibus agitur, accommodatus?

Visum itaque fuit è re esse eum obicem tollere, remque ipsam subtilitate suâ sanè difficilem, & distorto veritatis sensu maleq; percepto magis intricatam, quoad in me erit, paucis complanare, ne cuiquam hac ex parte posthac iniiciatur mora. Neque id à me præsertim attentari quisquam miretur, ægréve ferat: nam licèt Auctor ipse materias illas fusiùs elegantiusque alio quod molitur, vt dixi, volumine, susceperit explicãdas, non videbatur tamen diutiùs expectandum, præsertim cùm hæc sese occasio commodum obtulisset, satisfaciendi eorum desiderio, quibus hàc in parte aliquid, præter data, requiri videbatur.

Pro-

Prodromus erit itaque tractatus hic, & quasi prælusio venturi Operis. Omnium verò quæ deinceps dicturus sum sensum, ex ore Auctoris accepi, & sæpiùs quidem non vno tempore, nec vno modo datâ operâ ab eo expressum; quem vt percipere mihi visus sum, tum denique prout mihi quidem videbantur intelligenda, exposui. Quæ, si Lectori Beneuolo arriserint, dubiisque si fecerint satis, id certè Auctori ipsi acceptum referat: obscuriora verò si forsan fuerint, id mihi omnino adscribi volo, vt qui rem subtillissimam, calamo saltem exprimere, non vsque adeò feliciter potuerim. Fortassis tamen erit qui me intelligat. Propositionem verò ipsam, quàm vnicam pono, si quis primâ fronte non perceperit, Corrollaria ipsa sedulo peruestiget, & tum demum patebit feliciterne res fuerit euoluta. Rem itaque prout possumus, ordiamur.

Atque à Propositione quintâ & sextâ in quibus prima, imò vt patebit, vnica erat difficultas, auspicemur.

A

B C

Prop. 5. ita se habet. *Data sit ratio A ad quamuis aliam quantitatem diuisam in B & C. Dico quod ratio A ad B excedat rationem A ad BC, ratione C ad B.* Propositio verò 6. hanc destruere videtur, quæ sic se habet. *Iisdem positis. Dico rationem A ad B C æquari rationi A ad B, minùs ratione C ad A.*

In his verò propositionibus cùm contradictio primâ fronte appareret, Scholion benè longum adiectum est, in quo & sensus earum exponitur, & contradictio declaratur. Verùm cùm & illud obscurius adhuc visum sit aliquibus, Propositiones has duas, aut potiùs vnicam, nam reuerâ in idem incidunt vt mox apparebit, hìc exponimus Propositione vnicâ, positamque demonstramus: deinde per Corollaria, ex hac vnicâ propositione deducta, rem totam explicamus. Ex quibus liquido apparebit, quorundam dubia, quæ deinceps exponentur, ex distorto tantùm huius veritatis sensu ortum duxisse; propositionemque ipsam, alium quàm hìc eliciamus sensum, habere non debuisse, imò nec potuisse secundùm mentem Auctoris.

PRO-

PROPOSITIO.

	A	
	12	
B		C
2		4

DAta sit quæuis ratio A ad B C, cuius consequens diuisum sit in B & C.

Dico quod ratio A ad B excedat rationem A ad B C, aliquo excessu rationis, quem determinat ratio C ad B, collata ad rationem B C ad B.

Aut vt alijs quidem verbis, sed in idem recidentibus, vtar.

Dico rationem A ad B excedere rationem A ad B C aliquo rationis excessu, qui ad rationem maiorem A ad B, sit vt excessus rationis quo ratio B C ad B excedit rationem B ad B, scilicet vt ratio C ad B est ad rationem B C ad B.

Demonstratio.

RAtio A ad B est ad rationem A ad B C, vt B C linea est ad B, per 7. de Proportionalitatibus P. Gregor. sed vt B C est ad B, ita est ratio B C ad A, ad rationem B ad A, per 2. eiusdem: igitur vt est ratio A ad B ad rationem A ad B C, ita est ratio B C ad A, ad rationem B ad A. Sed ratio B C ad A, superat rationem B ad A, sicut B C superat B, colligitur id ex 114. eiusdem: igitur etiam ratio A ad B, superat rationem A ad B C, sicut B C superat B. sed B C superat B excessu C qui sit v. g. duarum tertiarum totius B C; igitur etiam ratio A ad B superat rationem A ad B C excessu qui sit duarum tertiarum rationis A ad B. Sed duæ tertiæ rationis B C ad B sunt ratio C ad B; igitur ratio A ad B superat rationem A ad B C ratione aliquâ, quæ sit ad rationem A ad B, prout ratio C ad B est ad rationem B C ad B. Quod erat demonstrandum.

Corollarium primum.

HInc patet primò quomodo errent ij, qui in numeris examinare propositionem hanc dum volunt, hoc modò procedunt.

	A	
	12	
B		C
2		4

Sit, inquiunt, A 12, B C verò hoc est 6 diuisum in B quod sit 2, & C quod sit 4. Ratio A ad B est sextupla vt 12 ad 2: ratio verò A ad B C est dupla vt 12 ad 6. Excessus autem rationis sextuplæ super duplã est ratio quadrupla. & tamen in propositione iam dicitur quod excessus sit ratio C ad B, hoc est 4 ad 2 quæ est dupla. igitur ratio dupla & quadrupla, eædem sunt rationes. quod manifeste falsum est.

Et hanc quidem tam liquidam demonstrationem putant, quàm vlla in Geometriâ dari possit. Verùm manifestè ostendir se propositionem hanc penitùs non percipere quisquis eam hoc modo numeris applicat, ac propterea nullo modo mirum est tam apertam falsitatem ex eâ perperam intellectâ deduci. Primò enim incommodè rationem A ad B comparatam eum ratione A ad B C vocant sextuplam comparatam cum duplâ. Deinde falsum supponunt dum dicunt excessum quo ratio A ad B excedit rationem A ad B C esse rationem quadruplam. Primum iam deduco, secundum Coroll. sequenti exponam.

Imprimis discrimen est in modo exponendi rationes A ad B, & A ad B C si sumantur absolutè, & si respectiuè ad sese inuicem comparatæ accipiantur. Absolutè enim loquendo ratio A ad B; si ad nullam rationem respectum dicat, est

D ratio

A	
12	
B	C
2	4

ratio sextupla: hoc est numeri 6 & 1 sunt minimi numeri quibus ratio A ad B exponi potest; vti & ratio A ad B C eodem sensu est dupla; & tamen si relatiuè sumantur hæ rationes ad se inuicem, sunt vt tripla ad simplam. cum enim ratio A ad B ad rationem A ad B C sit vt B C ad B per 7. de Proportional. hoc est vt 6 ad 2, siue vt 3 ad 1, clarum est rationem A ad B C non benè exponi per rationem sextuplam ad duplam, nam hæc ipsa ratio sextupla ad duplam, adhuc in minoribus terminis exponi potest, scilicet quòd sit vt tripla ad simplam. Reducatur itaque hæc ratio 12 ad 2 ad minimos terminos, prodibitq; ratio 6 ad 1. item ratio 12 ad 6, reducatur ad minimos terminos, quorum antecedens sit etiam 6, prodibitque ratio 6 ad 3. erit itaque ratio A ad B ad A ad B C vt $\frac{6}{1}$ ad $\frac{6}{3}$ apparebitque quod illæ rationes ad minimos numeros reductæ, sint vt 3 ad 1. hoc est vt ratio tripla ad simplam.

E	
30	
D	
24	
B	C
2	4

Manifestius autem apparebit discrimen inter duas has expositiones rationũ, si loco A assumatur quæuis D 24, aut E 30. remanentibus B & C. nam rursus ratio D ad B collata cum ratione D ad B C, aut ratio E ad B collata cum ratione E ad B C, est vt C B ad B per 7. libri de Proportionalitatibus. quapropter semper est ratio tripla collata cum simpla: & tamen si absolutè sumantur, ratio D ad B est ratio duodecupla, ratio verò D ad B C est ratio quadrupla; vti & ratio E ad B est ratio quindecupla, ratio verò E ad B C, est ratio quintupla si absolutè sumantur, nã vt sic, minoribus numeris eæ rationes exponi non possunt. Redeantur autẽ hæ rationes ad numeros minimos cõmune habentes antecedens, vt relatiuè inter se comparatæ, possint exponi iuxta sensum. Propositionis 7. de Proportional. erit ratio D ad B quidem vt 12 ad 1, & ratio D ad B C vt 12 ad 3; quare cum 12 sit commune antecedens, erunt ad se inuicem hæ rationes vt 3 ad 1. Et rursus rationes E ad B, & E ad B C reducantur ad numeros minimos qui commune habeant antecedens, prodibuntque rationes 15 ad 1, & 15 ad 3: quæ rationes cùm rursus inter se sint vt 3 ad 1, patet rursus rationem E B comparatam ad rationem E ad B C esse rationem triplam comparatam cum simplâ.

Nihil ergo inauditum aut mirum supponit discrimen illud quod statuimus in expositione rationum absolutè aut respectiuè sumptarum, si rectè percipiatur; nam id etiam locum habet, quando inter se comparantur rationes quæ commune habent consequens, quomodo communiter hactenus rationes inter se fuerunt

L	M
12	6
N	
1	

comparatæ. Sit enim ratio L ad N, & ratio M ad N; ratio L ad N est duodecupla absolutè sumpta, vti & ratio M ad N est sextupla: nam ratio L ad N solitariè sumptâ minoribus numeris explicari non potest, quam per 12 ad 1, & ratio M ad N non minoribus quàm per 6 ad 1. & tamen si comparetur ratio L ad N ad rationem M ad N, hoc est si rationem quàm habet 12 ad 6 ad minimos terminos reducere velis, dicetur quod ratio L ad N, ad rationem M ad N, sit ratio dupla cõparata cum simpla siue vt 2 ad 1. Eodem modo, ratio quidem A ad B est

A	
12	
B	C
2	4

sextupla, & ratio A ad B C est dupla absolutè sumpta, sed quando inter se conferuntur, easque sic collatas minimis numeris exponere vis, non rectè dices esse rationem sextuplam & duplam; non enim illi sunt numeri minimi, in quibus exponi possunt rationes dictæ, nam

sextupla

sextupla & dupla cùm rursus inter se sint vt 6 ad 2, minoribus adhuc numeris cōmodius exponi possunt & debent. dicendo quòd sint vt 3 ad 1. Quid autem hæc expositio, reductioque ad minimos terminos commodi afferat mox apparebit.

Atque hoc est mysterium, quòd Lib. 10. Operis Geomet. Prop. 6. in Scholio assumptum fuit; quod fusius explicare operæ pretium duxi, ne quis latebras putidæ isthic quæsitas fortasse suspicetur.

Corollarium secundum.

E
30
D
24
A
12
B 2 — C 4

Patet secundò manifestè excessum ipsum quo ratio A ad B superat rationem A ad B C, quem dixit Prop. 5. esse C ad B, etiam non esse absolutum, sed respectiuum; adeoque errare planè eos qui putant excessum quo ratio A ad B superat rationem A ad B C esse rationem quadruplam.

Cùm enim ratio C ad B non tantùm excessus sit rationis A ad B supra rationem A ad B C, sed & rationis D ad B supra rationē D ad B C, imò & excessus cuiuscumque demum E ad eandem B, supra rationem E ad eandem B C; ratio autem C ad B si absolute sumatur semper sit dupla, cuinam vnquam vel leuissimè Geometricis ducto in mentem venire posset, quòd ratio A ad B superet rationem A ad B C excessu C ad B; item quod ratio D ad B superet rationem D ad B C; denique & rationem E ad B superare rationem E ad B C eodem excessu; ac propterea rationes A ad B vel D ad B aut E ad B superare eodem planè excessu absoluto, rationes A ad B C, vel D ad B C, aut E ad B C, singulas singulas: quod tamē dici deberet si excessus C ad B absolutè sumatur. Id autem quàm turpe foret suspicari à Geometrâ subtilissimo pronunciatum esse, res ipsa clamat, cùm falsitatis à minimo quoque Geometrâ argui possit.

Longè aliter intelligenda hæc sunt, prout in Scholio ad Prop. 6. Lib. 10. Operis Geomet. rectè sunt exposita. quæ si cui obscuriora videantur, hîc expono intelligenda quî sint, prout ea perceperunt ij qui nodum in scirpo non quærunt.

A
12
B 2 — C 4

Dico igitur, iuxta demonstrata, rationem A ad B superare rationem A ad B C excessu rationis quam determinat ratio C ad B non qualiscumque, sed collata cum ratione C B ad B; vt asserit 5. Prop. lib. 10. aut vt 6. eiusdem, quam determinat ratio C ad A relata ad rationem B C ad A: nam reuera hæ duæ propositiones, adeò sibi contrariæ non sunt, vt sint planè identicæ; cùm ratio C ad A ad rationem B C ad A, item ratio C ad B ad rationem B C ad B, sint vt C ad B C per 2. l. de Proportional. cùm consequens singulæ binariæ rationes commune habeant.

Itaque vt clariùs adhuc loquar, si tot partes rationis auferantur à ratione A ad B, quot partes rationis C B ad B aufert ratio C ad B, relinquetur tandem aliqua ratio quæ æqualis sit rationi A ad B C.

In numeris id sic declaratur. Ratio B C ad B sit vt 3 ad 1; & quia ratio A ad B collata cum ratione A ad B C est vt B C ad B, erit etiam ratio A ad B ad rationem A ad B C vt 3 ad 1, seu vt tripla ad simplam. excessus autem quo B C superat B est C, hoc est 4, cum C positum sit 4 & B 2. itaque C est ad B vt 2 ad 1. Iam vero cum ratio C ad B conferri debeat cum ratione B C ad B, hoc est dupla cum triplâ, auferet ratio C ad B duas tertias rationis B C ad B: adeoque & excessus quo ratio A ad B superat rationem A ad B C, erunt duæ tertiæ rationis A ad B.

Non igitur excessus rationis A ad B super rationem A ad B C est ratio quadrupla vt illi volebant, sed sunt quatuor partes rationis A ad B hoc est sextuplæ, quæ æquales sunt duabus tertijs rationis triplæ.

Corollarium tertium.

E
30
H
10
D
24
G
8
A
12
F B C
4 2 4

PAtet tertiò quis denique excessus, & quomodo detrahendus sit, etiam in numeris, à ratione A ad B, vt remaneat ratio æqualis rationi A ad BC iuxta sensum propositionis. à ratione enim A ad B, item à ratione D ad B, & à ratione E ad B, detrahendæ sunt duæ tertiæ rationis A ad B, item duæ tertiæ rationis D ad B, denique duæ tertiæ rationis E ad B: quod quidem fiet si A, D, E ita diuidantur vti diuisa est BC in B & C; hoc est, auferantur ab antecedentibus duæ tertiæ, remanebit enim ex ratione A ad B ratio F ad B, hoc est 4 ad 2; item ex ratione D ad B remanebit ratio G ad B, hoc est 8 ad 2; & ex ratione E ad B remanebit ratio H ad B hoc est 10 ad 2, quæ æquales erunt rationibus A ad BC vel D ad BC, aut E ad BC singulæ singulis, vt consideranti clarè patet.

I
M 12
3
K L
2 6

Quod si aliud exemplum exercitij caussa placet: sit ratio I ad KL vt 12 ad 8; sit autem KL diuisum in K 2, & L 6. ratio igitur I ad K ad rationem I ad KL est vt KL ad K, hoc est vt 8 ad 2, siue vt quadrupla ad simplam: excessus autem KL super K est L, 6. ratio autem L ad K siue 3 ad 1, continet tres quartas rationis KL ad K. excessus itaque rationis I ad K super rationem I ad KL, sunt tres quartæ rationis I ad K. itaque auferantur à ratione I ad K tres quartæ, quod fiet si ab I antecedente auferantur tres quartæ scilicet 9, remanebitque M 3, adeoque & ratio M ad K 3 ad 2 quæ æqualis est rationi 12 ad 8.

Corollarium quartum.

A
12
D E F
4 8
B C
2 4

ATque ex hoc Patet quarto eodem modo decrescere rationem A ad B, per ablationem factam ab ipso antecedente A, sicut decrescit per additionem factam ad B consequens: adeoque hæc duo in idem planè recidere, modo in additione ad consequens, & in ablatione ab antecedente, aut contra, proportio seruetur: quod quidem fiet si A ita diuidatur in DE & EF, vt BC diuisum est in B & C, aut contra. Nam sicut si à ratione A ad B auferas duas tertias, quod fiet si A ita diuidatur in E, vt EF sint duæ tertiæ totius A, remanebit ratio DE ad B, æqualis rationi A ad BC; ita si ad B addas C duplum ipsius B, sic vt C sint duæ tertiæ totius BC, erit ratio A ad B per additionem C ad consequens B, diminuta duabus tertijs rationis A ad B, nam ratio A ad BC, per additionem ipsius C, æqualis fit rationi DE ad B, quæ duabus tertiis minor est ratione DF ad B hoc est A ad B: eodem modo sicut ratio DF seu A ad B, per ablationem duarum tertiarum totius DF, scilicet per ablationem EF, redditur diminuta duabus tertijs rationis DF seu A ad B, remanet enim ratio DE ad B.

Tota

Tota itaque hîc diminutio rationis, fit per simplicem additionem ad terminũ consequentem; quod benè notandum est: nam per additionem ad antecedens, augmentatio fit rationum. quo modo enim additur ratio $\frac{6}{1}$ ad $\frac{4}{1}$, nisi augendo 6 per 4 manente consequente inuariato vt fiat $\frac{10}{1}$, eodem modo fiet diminutio rationum, aut diminuendo antecedens, aut certè vt hic fit, per simplicem additionem ad consequens, manente inuariato antecedente.

Atque hæc est doctrina 5. & 6. Prop. l. 10. Operis Geom. quam demonstratiuè certam esse nemo negauerit. Neque quis dicat in terminis sic non fuisse propositam, nam præterquam quod mox in Scholio mentem suam Auctor ipse satis explicaret, alium sensum Propositiones ipsæ admittere non poterant, vti demonstratio ipsa satis indicabat: neque propositiones sese inuicem vt videbatur destruentes, sed reipsa idem dicentes simul iungere, in vllum Geometram, ne dicam in P. Gregorium vmquam cadere potuisset, nisi studio id ipsum fecisset ad explicandum fusius intricatam rem; quod sanè luculenter in Scholio mox præstitit.

A
B C

Libet tamen ostendere propositionem etiam vt iacet non aliter debuisse intelligi. Cùm enim rationum A ad B, & A ad B C denominatores sint C B, & B, non poterat excessum istarũ rationũ determinare, nisi per excessũ denominatoris B C super denominatorẽ B: excessus autẽ erat C. Iã verò cũ excessus ille C sit antecedens rationis C ad B, illius nempè qua ratio A ad B dicitur excedere rationẽ A ad B C, clarũ erat referendũ excessum illũ ad aliquam rationem cuius pars erat ratio C ad B. illa autem ratio necessariò erat ratio C B ad B, quæ ad rationẽ B ad B, omnino ita se habet, vt ratio A ad B ad rationẽ A ad B C. Patet igitur propositionem 5. & idem est de 6. quæ eadẽ est, prout iacebat, non determinare excessum rationis A ad B super rationem A ad B C, nisi per excessum qui respectiuus est modo iam explicato, & non absolutus. Sed quia id obscurius poterat esse, idcirco adiectum Scholion, claritatis, vt dixi caussa, non necessitatis.

Verùm ad alias Propositiones gradum faciamus.

Corollarium quintum.

A
12
D
4
B C
2 4

EX his probè intellectis, Patet 5. nullo modo chymericam esse Prop. 7. l. 10. sed veram planeque certam ac Geometrâ dignam. Ea asserit si cõsequens sit diuisum v. g. in B & C, quod ratio A ad B C, sit ratio A ad B, simul cum ratione A ad C. Patet ex dictis. nam per additionem rationis A ad C ad rationem A ad B, fit consequẽs B C maius: ac propterea ratio A ad B C minor est quàm ratio A ad B: & quidem eâ ratione minor, vt iam ostendimus, præc. Coroll. in quâ ratione per additionem C, accrescit consequens B. Vnde quoniam B per additionem C accreuit ad duas tertias, etiam per additionem rationis A ad C ad rationem A ad B, diminuta est ratio A ad B duabus tertijs; sicque ratio A ad B facta est ratio D ad B; quæ ratio eadem est cum ratione A ad B C. quare cõstat assertio.

Corollarium sextum.

HInc patet sextò errare eos qui propositionem hanc numeris exponere dum volunt, veram augmentationem rationum faciunt, cùm tamen fieri debeat diminutio rationũ, vt propositio ritè exponatur, quod quidem ostendo. Sic enim argumentantur.

A
12
B C
2 4

Ratio A ad B est sextupla, ratio verò A ad C est tripla: tripla autem addita sextuplę facit noncuplam & tamen vti patet ratio A ad B C est dupla; chymæricũ igitur, inquiunt, est dicere, quod ratio A ad BC, sit ratio A ad B simul cum ratione A ad C. Sed vt ante præmonui, errant ipsi planè in eo

 quod

	A	
	12	
B		C
2		4

quod rationem A ad B, & A ad C exprimant per rationes $\frac{12}{2}$ & $\frac{12}{4}$: nam assumunt rationes duas quæ commune consequens habẽt, scilicet vnitatem, aduntque sibi inuicem antecedentes / additis autem antecedentibus clarum est fieri rationem aliquam maiorem, quam erat alterutra. In nostro autem casu, ratio A ad B, & ratio A ad C, commune antecedens habent, consequentia verò diuersa: quo casu, per additionem consequentium diminuta redditur alterutra ratio, imò vtraque solitariè sumpta.

Cùm itaque rationes A ad B, & A ad C ad numeros minimos reducere volunt (quod faciunt quando rationem A ad B vocãt sextuplam & rationem A ad C vocant triplam) vt rectè stet exemplum in numeris, prout indicaui in Coroll 1. reducatur ratio A ad B ad numeros minimos, eritque vt 6 ad 1: & ratio A ad C reducatur ad numeros minimos, quos patitur antecedens 6, proueniet que ratio 6 ad 2. addantur autem duæ consequentes 1 & 2 prouenient 3, fietque ratio 6 ad 3, qualis est ratio A ad B C, 12 ad 6.

Quòd sane verum est: neque ego quidquam hic chymericum, imò ne abstrusum quidem agnosco, nisi fortè quod diminutio rationum quæ fit per additionem consequentium, ignota multis cùm fuerit, occasionem dederit coniungendi rationem sextuplam cum triplâ per additionem antecedentium. non aduerterint autem hic non fieri augmentationem rationum quæ fit per additionem antecedentium, sed veram esse diminutionem rationum, quæ fit per consequentium additionem, qualem requirit propositio.

Corollarium septimum.

A		B
10		8
C	D	
2	6	

HInc rursus Patet septimò rectè etiam propositam esse Propr. 8. lib. 10. Operis Geom. quâ dicitur, quod quando rationis A B ad C D tam antecedens quàm consequens diuisum est in quotcumque, antecedens quidem v.g. in A & B, consequens vero in C & D, quod ratio A B ad C D, fit ratio A ad C, & A ad D, simul cum rationibus B ad C, & B ad D.

Ratio enim A ad C, simul cum ratione A ad D (per quam diminuitur ratio A ad C) est ratio A ad C D, vti iam ostensum est: item ratio B ad C, simul cum ratione B ad D (per quam diminuitur ratio B ad C) est ratio B ad C D. sed ratio A ad C D, adiuncta rationi B ad C D æquatur rationi A B ad C D, cùm vtraque ratio idem habeat consequens: igitur ratio A B ad C D, est ratio A ad C, cum ratione A ad D, vna cum rationibus B ad C & B ad D, quod erat demonstrandum.

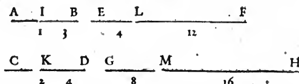
In numeris id experiri si placet, operare hoc modo. A est ad C vt 5. ad 1, & A est ad D vt 5. ad 3. reducendæ enim sunt rationes illæ ad numeros minimos qui commune habeant antecedens vt ante dixi. Itaque coniunge iam consequentes, 1 & 3, exurgent 4, & ratio A ad C D erit vt 5. ad 4. Item B est ad C vt 4. ad 1 & B est ad D vt 4. ad 3; nam & illæ rationes reducendæ sunt ad numeros minimos commune habentes antecedens: adde, 1. & 3, fient 4, & ratio B ad C D erit vt 4. ad 4. Iam vero quoniam rationes 5. ad 4. & 4. ad 4. commune habent consequens scilicet 4, addantur antecedentes 5. & 4, exurgent 9, rationesque sic sibi inuicem additæ erunt vt 9. ad 4, quæ eadem plane ratio est cum ratione A B ad C D, 18. ad 8.

Ex his omnibus itaque concludo, rem planam esse & apertam, totamque difficultatem ex modo loquendi minus commodo exsurgere, & postea per operationem erroneam intricari. Volunt enim rationes quæ commune habent antecedens, tum quando inter se comparãtur vocare rationem triplam & sextuplam, &c. cum tamen tripla & sextupla commune habeant antecedens, ac propterea, quid mirum in earum additione errati, cum antecedentes sibi addi non debeant consequente inuariato, vt fit in additione verâ per quam fit augmentatio rationis, sed consequentes sibi inuicem iungendi sint antecedente inuariato, vt per eam additionem fiat diminutio rationis.

Quo

Quomodo ergo vocanda erit, inquies, ratio 12. ad 2, comparata cum ratione 12. ad 4? Certe non potest dici sextupla comparata cum triplâ, si in minimis numeris eam comparationem exprimere vis; nam ratio 12. ad 2. ad. rationem 12. ad 4. est vt 4. ad 2, vocandaque esset dupla comparata cum simplâ. Aduerte tamen quod licet ratio 12. ad 2. comparata ad rationem 12. ad 4. vocetur ratio dupla comparata cum simplâ, si tamen rationem 12. ad 2. addere vis rationi 12. ad 4, ac propterea rationem 12. ad 2. reddere diminutam duabus tertijs, non possis duplam rationem addere simplæ, nam tunc sic stabit exemplum [illegible] & [illegible], antecedentesque erunt diuersæ & consequens commune; additisque antecedentibus augebitur ratio, verum redigi debet prior ratio ad minimos terminos vt 12. ad 2, ad rationem 6. ad 1; secunda verò ad minimos terminos quos patitur idem antecedens. 6; sicque demum stabit exemplum [illegible] : addanturque consequentes, fient 3, & prodibit ratio 6. ad 3, qualis est 12. ad 6, quæ diminuta est duabus tertijs rationes 12. ad 2.

Corollarium octauum.

Ex hoc Patet 8. veritas Prop. 54. Operis Geomet. l. 10. qua dicitur, si dentur duæ rationes A B ad C D, & E F ad G H, quarum tam antecedentes quàm consequentes diuisæ sint in quotcumque A I, I B; C K, K D; E L, L F; G M, M H; rationem A B ad C D. esse ad rationem E F ad G H, vt rationes A I ad C K, A I ad K D, I B ad C K, I B ad K D simul sumptæ, sunt ad rationes E L ad G M, E L ad M H, L F ad G M, L F ad M H simul sumptas. Patet inquam, quia, rationes quatuor primæ simul sumptæ, siue sibi inuicem additæ eo modo quo dictum est in corr. 7. sunt ipsissima ratio siue constituunt ipsam rationem A B ad C D; similiter ex rationibus, quatuor secundis sibi additis eodem modo constituitur ipsissima ratio E F ad G H.

Atque ex hoc & corrollarium eiusdem propositionis fit manifestum, quod sic se habet:

Si rationum A B ad C D, & E F ad G H partes eædem aut similes rationes fuerint (in idem enim incidit rationes esse similes & easdem vt patet ex l. 8. de Proportional in opere Geom) rum totæ rationes eædem aut similes erunt. Hoc est si ratio v.g. A I ad C K similis sit rationi E L ad G M, item ratio A I ad K D similis rationi E L ad M H; rursus ratio I B ad C K similis rationi L F ad G M; denique & ratio I B ad K D, similis rationi L F ad M H, etiam tota ratio A B ad C D similis erit rationi E F ad G H, patet ex præcedenti. Atque sic complanata est difficultas quæ in 2, 3, & 4. Quadratura posset occurrere.

Corollarium nonum.

A	B	C	D
F	G	H	I
			V
L	M	N	O
Q	R	S	T

EX Prop.8.l.10. Oper. Geom. explicatâ & intellectâ prout eam intelligimus hîc in Corrol. 7. Patet 9. quomodo intelligenda sit, & quomodo verum sensum habeat Prop.12. lib. 10. Oper. Geom.

In hâc ostenderat Auctor in casu quẽ proponit, quãdo scilicet sunt quatuor ordines continuè proportionaliũ A B C D V, F G H I V, L M N O V, Q R S T V communem habentes vltimam V, quod ratio A ad L, sit duplicata rationis C ad N, & ratio C ad N duplicata sit rationis D ad O; item quod ratio A ad Q duplicata sit rationis C ad S, & ratio C ad S, duplicata rationis D ad T. Item ostenderat quod ratio F ad L duplicata sit rationis H ad N, & ratio H ad N duplicata rationis I ad O; denique quod ratio F ad Q duplicata sit rationis H ad S, & ratio H ad S duplicata rationis I ad T.

A	F	C	H	D	I
L	Q	N	S	O	T

His ita expositis & demonstratis, infert quod ratio tota A F ad L Q toties contineat rationem totam C H ad N S, quoties ratio C H ad N S, contiuet rationem D I ad O T.

In primo cum non esset difficultas, consequentia tamen hæc vltima visa est difficilis, imò & falsa nonnullis, cum eam in numeris per operationes varias examinare volunt. Verùm quid si non rectè ex operationes adhibeantur? Nam cum ex Prop.8.lib.10. demonstretur hæc consequentia, certè non alium sensum Prop. hæc 12. eiusque vltima consequentia quam modo posui habere potest, quam ipsa 8. Propositio requirit; alioquin frustra ea ad demonstrationem adhiberetur. Alium vero sensum illi si affingas, quis miretur in falsas consequentias, ex eâ perperam intellectâ quempiam deuolui? Hic igitur genuinus eius propositionis sensus est; aliis verbis in idem recedentibus expositus:

Tota ratio quantitatum A F ad L Q cõstituitur ex rationibus sibi additis iuxta sensum Prop.8. iam explicatum Corr.7. quæ quidem rationes toties multiplicatæ sunt rationum earum qui sibi additæ iuxta sensum Prop.8. constituunt totam rationem quantitatis C H ad N S, quoties rationes illæ constituentes rationem C H ad N S sunt multiplicatæ rationum illarum, quæ sibi additæ iuxta sensum Prop.8. constituunt totam rationem quantitatis D I ad O T.

Quod quidem verissimum esse demõstratur ex eadem Prop.8. intellectâ prout eam intelligendam diximus Corr. nostro 7. Nam ratio totius A F ad L Q, constituitur ex rationibus A ad L, A ad Q, F ad L, F ad Q; item tota ratio C H ad N S constituitur ex rationibus C ad N, C ad S, H ad N, H ad S: denique tota ratio D I ad O T, constituitur ex rationibus D ad O, D ad T, I ad O, I ad T. Ostensum autem erat in casu iam posito rationem A ad L esse duplicatam rationis C ad N; rationem verò C ad N duplicatam esse rationis D ad O: item rationem A ad Q duplicatam esse rationis C ad S, & rationem C ad S duplicatam esse rationis D ad T: rursus ostensum rationem F ad L duplicatam esse rationis H ad N, rationem verò H ad N duplicatam rationis I ad O: denique rationem F ad Q duplicatam esse rationis H ad S & rationem H ad S duplicatam esse rationis I ad T. Igitur patet rationem

tionem totam A F ad L Q constitui ex rationibus toties multiplicatis rationum earum, quæ constituunt rationem totam C H ad N S, quoties eæ rationes quæ constituunt rationem totam C H ad N S sunt multiplicatæ rationum, quæ cōstituunt rationem totam D I ad O T.

Quo posito, cum ratio A F ad L Q non differat à rationibus iis simul sumptis quæ constituunt rationem A F ad L Q per combinationem iam explicatam Coroll. 7. quæ vera est detractio simul & additio, idemque verum etiam sit in rationibus C H ad N S, & D I ad O T, patet iam quo sensu verum sit, rationē A F ad L Q toties continere rationem C H ad N S, quoties ratio C H ad N S continet rationem D I ad O T. continet nempè ratio A F ad L Q rationes eas ex quibus constituitur, quæ quidem toties multiplicatę sunt rationum earum quas continet ratio C H ad N S & ex quibus ipsa cōstituitur, quoties rationes quas continet ratio CH ad N S & ex quibus constituitur, multiplicatæ sunt rationum quas continet ratio D I ad O T & ex quibus constituitur,

Corollarium decimum.

A	F	C	H
L		N	
V		X	

HInc Patet 10. eos falli qui existimant in hac propositione dici, aut saltem debere dici, si ratio A ad L sit duplicata rationis C ad N, & rūrsus si ratio F ad L sit duplicata rationis H ad N, &c. (reliquas combinationes omitto vt verbis parcam) quod etiam ratio A F ad L sit futura duplicata rationis C H ad N: quod tamen nonnulli putantes sine vllo dubio, & absque controuersiâ in hac propositione supponi, falsum id tamen esse in numeris inueniunt, neque errant; falsum id enim verè est, patetque id sine longis ambagibus. Nam vt rationi A ad L quæ duplicata ponitur esse rationis C ad N, addatur adhuc vnâ ratio F ad L, sic vt conflatum ex illis rationibus, scilicet ex ratione A ad L & alterâ illâ ratione adiectâ, duplicatam habeat rationum C ad H & H ad N conflatarum in vnam rationem, debent imprimis rationes C ad N, & H ad N coalescere per multiplicationem: fiat itaque vt H ad N, ita N ad X, eruntque rationes C ad N, & H ad N sibi additæ per multiplicationē, proueniet que ratio C ad X. iam vero cum ratio F ad L posita sit duplicata rationis H ad N, hoc est N ad X, fiat vt F ad L, ita L ad V, erit & ratio L ad V duplicata rationis N ad X, totaque ratio A ad V erit duplicata rationum C ad N & H ad N sibi additarum per multiplicationē per 75. lib. de Proportional. longè autem alia est ratio A F ad L quam A ad V. Quis id ignorat qui in rationum natura aliquomodo est versatus? & id P. Gregorius non animaduerterit, qui rationum scientiam adeò amplificauit vt passim notum est, quique rationibus quibuscumque æquè commodè vtitur ac Euclides lineis?

Caussa itaque quare istæ rationes A L ad F L additæ sibi inuicem prout vult Propos. 12. licèt singulæ duplicatæ sint rationum C ad N, & H ad N, non constituant tamen aliquam rationem A F ad L quæ sit duplicata rationis C H ad N manifesta est, quia rationes A ad L & F ad L non coalescunt per multiplicationem, sed per veram additionem; siue quia non coalescunt istæ rationes vt multiplicatæ sunt rationum C ad N, & H ad N, sed vt rationes simplices sunt. Eodemque modo rationes C ad N & H ad N non coalescunt per multiplicationem, nam vt sic faciunt rationem C ad X vt iam ostensum est; coalescunt autem & rationes C ad N, & H ad N per meram additionem rationum, vt rationes simplices sunt, non autem vt multiplicantur per rationes alias. Imò vt pressius loquar nullâ operatione hic opus est, nam citra vllam additionem extrinsecam, coaluerunt iam rationes C ad N & H ad N in ratione C H ad N, quia reuera ratio C H ad N eas actu continet. idemque est in reliquis rationibus obseruandum.

Rationes portò A ad L, & F ad L licèt reipsâ duplicatæ sint rationum C ad N, & H ad N singulæ singularum, non tamen vt sic consideratæ mutationem vllam in se accipiunt; quare manet ratio A ad L, & F ad L siue considerentur in ordine

ad

ad rationes C ad N, & H ad N simpliciter vt rationes sunt, siue considerentur vt duplicatæ sunt earundem. Additæ autem hîc considerantur vt simplices rationes sunt, per meram additionem; aut si consequentes etiam diuisæ sint, per meram additionem & detractionem, modo explicato Corrol. 7.

A	F	C	H	D	I
L		N		O	

Quòd si petat quoties ergo ratio A F ad L multiplicata sit rationis C H ad N; respondeo id ad hunc discursum minimè determinari debere, nec requiri: non enim indagatur hîc ratio duorum totorum inter se, sed assumitur tertia quædam ratio D I ad O, quæ cùm talis esse reperiatur, vt rationes omnes eam constituentes, toties multiplicentur à rationibus constituentibus rationem C H ad N, quoties rationes hæ multiplicantur à rationibus constituentibus rationem A F ad L, infertur quod ratio A F ad L contineat toties rationes constituentes rationem C H ad N (quæ sunt ipsissima ratio C H ad N) quoties rationes constituentes rationem C H ad N (quæ sunt ipsissima ratio C H ad N) continent rationes constituentes rationem D I ad O, quæ sunt ipsissima ratio D I ad O. Non autem id infertur ex eo quod ratio A F ad L sit duplicata rationis C H ad N, & quia ratio C H ad N duplicata est rationis D I ad O: nam id quidem planè falsum est, nec vmquam assumptum vel per vmbram in discursu P. Gregorij.

Nam ex eò quod ratio A ad L duplicata sit rationis C ad N, & ratio C ad N duplicata rationis D ad O, quid inferes quod rationi A ad L in ordine ad rationem C ad N competat, quod simul etiam competat rationi C ad N in ordine ad rationem D ad O? An quod ratio A ad L toties sit duplicata rationis C ad N, quoties ratio C ad N duplicata est rationis D ad O? hoc autem nihil planè significat. Quid enim est toties esse duplicatam rationem alterius rationis, quoties hæc altera ratio duplicata est cuiusdam tertiæ? Rectè tamen inferes quod ratio A ad L eo casu toties multiplicata sit rationis C ad N, quoties hæc est multiplicata rationis D ad O, quia vtraque alterius est duplicata: & quod ratio F ad L toties sit multiplicata rationis H ad N, quoties hęc est multiplicata rationis I ad O, ob eandem rationē. Quando vero dicitur quòd ratio A F ad L toties contineat rationem C H ad N, quoties hæc ratio continet rationem D I ad O, hoc non infertur vllo modo, ex eo quòd ratio A F ad L sit duplicata rationis C H ad N, & quod ratio C H ad N duplicata sit rationis D I ad O, sed ex eo quòd ratio A F ad L contineat tot rationes ex quibus constituitur, quæ toties multiplicatæ sunt rationum earum quas continet ratio C H ad N, & ex quibus constituitur, quoties eæ rationes quas continet ratio C H ad N, & ex quibus constituitur, multiplicatæ sunt rationum earum quas continet ratio D I ad O & ex quibus constituitur, vt iam sæpiùs dictum. Iuuat enim sæpiùs idem, & diuersis modis aliquando dixisse, vt tandem percipiatur quis sensus sit Auctoris.

Latet hîc quidem aliud quoddam mysterium, ex quo ostendere possem rationes has minimè esse posse duplicatas, & tamen verum esse quòd toties sint multiplicatę prima secundæ, quoties secunda multiplicata est tertiæ: sed quia longioris id esset discursus, maiorisque moliminis quàm vt libello hoc id explicari possit, visum id fuit omittere: præsertim cùm Auctor ipse in deductione harum materiarum, quam præ manibus habet, id luculenter sit præstiturus.

Corol-

Corollarium vndecimum.

A F C H D I

L N O

EX his Patet 11. errare rursus eos qui ex Prop. 12. putarunt sequi rationes A F ad L, C H ad N, D I ad O esse rationes cōtinuè proportionales. Nā, inquiunt, ratio A F ad L duplicata est rationis C H ad N, & ratio C H ad N, duplicata rationis D I ad O. igitur rationes eæ sunt continuè proportionales. Atque hoc modo rursus Propositionem 12 examinare dum volunt, inueniunt rationes A F ad L, C H ad N, D I ad O non esse continuè proportionales.

Sed quid mirum si ex errore supposito, veritatem, quam sibi imaginantur sequi debere, non eliciant? Nam imprimis nusquam assumptum est rationem A F ad L duplicatam esse rationis C H ad N; & hanc rursus duplicatam rationis D I ad O. nam hoc falsum esse iam ostendimus.

Deinde vt hoc assumeretur, tamen minimè sequeretur rationes eas esse continuè proportionales. Quod quidem in numeris priùs ostendo, deinde id ipsum Geometricè demonstraturus.

Suppono ex l. de Proportionalitatibus P. Gregorij, si tres continuè proportionales rationes exhibitæ fuerint, rationem mediam in se ductam, idem producere, quod ratio prima ducta in tertiam.

Sit iam A, B, C, D, E ordo quinque proportionalium. Ratio A ad E duplicata est rationis C ad E: ratio autem C ad E duplicata est rationis D ad E, non tamen ideò rationes A ad E, C ad E, D ad E continuè proportionales erunt. quod sic patet.

Fiat vt C ad E, ita E ad F; tunc ratio C ad E ducta in se producet rationem C ad F. Item ducatur ratio D ad E in rationem A ad E siue fiat vt D ad E ita E ad G; prodibitque ratio A ad G, hoc est B ad F. patet autem rationem B ad F eandem non esse cum ratione C ad F. non igitur sunt rationes A ad E & C ad E, deinde D ad E proportionales, quamuis duplicata sit ratio A ad E rationis C ad E; quemadmodum hæc ipsa ratio C ad E, est duplicata rationis D ad E.

64	32	16	8	4	2	1
A	B	C	D	E	G	F

Confirmabitur hoc ipsum simili ferè discursu. Ponantur denuò quātitates A, B, C, D, E continuare eandem rationem A ad B. erit itáque ratio A ad E duplicata eius quàm habet C ad E: & similiter C ad E duplicata rationis D ad E. cumque habeant tres hæ rationes commune consequens erit ratio A ad E ad rationem C ad E, vt A ad C per propositionem secūdam libri de Proportionalitaribus: & ob eandem causam erit ratio C E ad D E, vt est C ad D. quia verò rationes eædem esse supponuntur propter continuationem, erit ratio A ad C duplicata rationis A ad B, hoc est duplicata C ad D. quare ratio A ad E, C ad E D ad E proportionales non sunt, cum termini A, C, D proportionales esse non possint.

A B C D E

FINIS.